

Penghuraian Strategi Wacana Teks Ucapan Belanjawan 2019

Muhammad Faizul Abd Hamid^a

reach.faizul@gmail.com

Universiti Putra Malaysia, Malaysia

Mohd Azidan Abdul Jabar^b

azid@upm.edu.my

Universiti Putra Malaysia, Malaysia

ABSTRAK

Strategi wacana diperkirakan sebagai usaha yang strategik bagi mencapai kebolehsampaian dan kebolehfahaman dalam sesuatu proses komunikasi. Hal ini demikian kerana, setiap wacana yang dibina mengandungi intipati yang berbeza, melalui cara yang berbeza dan untuk khalayak sasaran yang berbeza. Oleh itu, kajian ini bertujuan untuk mengenal pasti dan menghuraikan strategi wacana yang digunakan oleh pewacana untuk membentangkan teks ucapan Belanjawan 2019. Untuk itu, kerangka teoritikal analisis wacana kritis terokaan Fairclough (1995, 2007, 2013) telah digunakan. Analisis terhadap strategi wacana teks ucapan Belanjawan 2019 tertumpu kepada dua unsur binaan amalan wacana, iaitu unsur intertekstualiti dan unsur interdiskursiviti. Hasil kajian mendapati bahawa pembinaan intertekstualiti telah melibatkan tiga unsur intertekstualiti seperti representasi wacana, metawacana dan praandaian. Penggunaan ketiga-tiga unsur intertekstualiti ini telah menunjukkan bahawa wacana belanjawan yang dihasilkan bersifat telus, tidak kontroversi dan tidak mengelirukan masyarakat. Bagi unsur interdiskursiviti pula, pewacana telah menggembelng empat jenis wacana lain seperti ekspositori, eksplanatori, argumentatif dan ekspresif. Gembelngan keempat-empat unsur interdiskursiviti ini telah mempamerkan variasi penyampaian sesuatu informasi dalam teks ucapan Belanjawan 2019. Kesimpulannya, pengenalpastian dan penghuraian terhadap strategi wacana teks ucapan Belanjawan 2019 telah menunjukkan bahawa pembentangan yang disampaikan bukan sahaja mewujudkan aktiviti sosioekonomi yang tersendiri tetapi juga menghasilkan binaan wacana yang lebih rencam. Oleh itu, pewacana perlu bertindak balas dengan citarasa khalayak yang menjadi gelanggang kepada kerajaan untuk terus mentadbir melalui strategi wacana belanjawannya.

Kata Kunci: Belanjawan 2019; teks ucapan; komunikasi; strategi wacana; analisis wacana kritis

An Interpretation of Discourse Strategies in The 2019 Budget Speech

ABSTRACT

Discourse strategy can be seen as a strategic effort to achieve accessibility and intelligibility in a communication process. Because every produced discourse contains different content, through different way and for a specific group of audience. Therefore, this study aimed to identify and elaborate the discourse strategy created by the speaker to present the 2019 budget speech text. For this purpose, theoretical framework of critical discourse analysis by Fairclough (1995, 2007, 2013) was employed in the study. The analysis of the 2019 budget discourse focuses on two elements of discourse practice, namely, intertextuality and interdiscursivity

^a Pengarang utama
^b Pengarang koresponden

element. The result of this research indicated that intertextuality construct involves three elements of intertextuality such as discourse representation, metadiscourse and presupposition. The usage of these three intertextuality elements revealed that the resulting budget discourse created is transparent, non-controversial and does not mislead the people. For interdiscursivity element, the speaker has used four types of discourse such as expository, explanatory, argumentative and expressive. The consolidation of this four interdiscursivity elements represent a variation in the presentation of information in speech. In conclusion, the identification and elaboration of the 2019 budget speech text have shown that the presentation of the budget discourse not only creates socio-economic activity but also produces a more complex discourse. Therefore, the speaker needs to act wisely in responding to people's needs for government to continue rule the country through its budget discourse strategy.

Keywords: 2019 budget; speech text; communication; discourse strategy; critical discourse analysis

PENGENALAN

Pembentangan belanjawan merupakan salah satu usaha politik kerajaan pemerintah yang strategik dan unik. Hal ini demikian kerana, wacana belanjawan yang dihasilkan memperkatakan perkara tertentu, menggunakan strategi tertentu dan disampaikan untuk kelompok sasaran tertentu seperti rakyat Malaysia. Pembentangan belanjawan merupakan sebahagian daripada proses komunikasi yang melibatkan penutur atau penulis sebagai pewacana dan pendengar atau pembaca sebagai sasaran. Oleh itu, Somsai & Intaraprasert (2011) menegaskan bahawa pewacana perlu mempunyai strategi yang berkesan bagi memastikan kebolehsampaian dan kebolehfahaman maklumat kepada kelompok sasaran. Strategi merujuk pelbagai cara untuk mencapai sesuatu matlamat. Bagi menjayakan sesebuah proses komunikasi, strategi wacana yang digunakan juga tidak hanya bergantung kepada penggunaan tanda baca, istilah, kosa kata, dan ayat, malah turut melibatkan binaan wacana (Idris, Norsimah & Mohammad Fadzeli, 2014). Strategi wacana merujuk kepada perancangan yang dibentuk bagi merealisasikan hasrat pewacana. Namun, Romano dan Porto (2016) menyatakan bahawa strategi wacana sering merujuk kepada strategi lisan yang digunakan untuk mencapai kebolehfahaman dalam konteks komunikasi tertentu.

Namun, dalam konteks kajian ini, penulis ingin meluaskan definisi strategi wacana kepada strategi penulisan, terutamanya berkenaan cara pewacana sebagai wakil kerajaan membina, mengembangkan dan mempertahankan strategi wacana dalam penulisan teks ucapan belanjawan untuk mencapai tujuan politiknya. Dalam hal ini, takrifan strategi wacana teks ucapan belanjawan seiring dengan kenyataan yang diberikan oleh Van Dijk (2013), iaitu perancangan bahasa yang disusun atur bagi memastikan satu kesatuan maklumat boleh difahami oleh sesebuah kelompok masyarakat sasaran. Teks ucapan belanjawan yang boleh difahami amat penting bagi memastikan makna keseluruhan ucapan dapat disampaikan dan mampu diterima oleh kelompok masyarakat sasaran (Muhammad Faizul, Mohd Azidan & Muhammad Alif, 2019). Menurut Rajandran (2019), terma "ucapan belanjawan" yang pertama kali diutarakan ialah pada tahun 1797 di Britain. Pembentangan belanjawan merupakan salah satu tradisi yang diamalkan di Britain. Namun, negara-negara komanwel seperti Australia, Kanada, Guyana, Kenya dan Malaysia turut mewarisi amalan yang sama.

Menurut Pejabat Belanjawan Negara Malaysia, teks ucapan belanjawan merujuk kepada laporan kewangan yang memuatkan anggaran hasil dan perbelanjaan untuk tahun kewangan dari satu Januari hingga tiga puluh satu Disember setiap tahun (<https://www1.treasury.gov.my/index.php/profilkementerian/bahagian-unit/nbo.html>, dikutip pada 20 Mac 2020). Hasil negara diperolehi melalui dua sumber iaitu hasil cukai (cukai

pendapatan, cukai harta pusaka, duti eksport, duti import dan sebagainya) dan hasil bukan cukai (bayaran permit, jualan perkhidmatan, sewa dan hasil dari pelaburan). Perbelanjaan pula merangkumi perbelanjaan mengurus (pemberian gaji kakitangan awam, pencen, subsidi dan sebagainya) dan perbelanjaan pembangunan (pembinaan sekolah, lapangan terbang dan infrastruktur). Ucapan belanjawan merupakan salah satu contoh wacana politik tetap yang dibenteng pada setiap akhir tahun. Wacana politik ini berperanan untuk melaporkan kejayaan kerajaan, menerangkan program-program dan dasar-dasar yang akan dilaksanakan untuk beberapa tahun yang akan datang (Lukin, 2015). Teks ucapan belanjawan penting kerana meliputi laporan dari pelbagai sudut seperti sistem pertahanan negara, pendidikan, sektor kesihatan, pengangkutan, pelancongan dan sebagainya.

Walau bagaimanapun, Kurunmäki & Miller (2011) melihat teks ucapan belanjawan sebagai sebuah “dokumen hibrid” yang menggembeng bersama beberapa perihal ekonomi dan perihal bukan ekonomi untuk mencapai objektif politik seperti mendapatkan undi, memperoleh kuasa dan mempertahankan pemerintahan negara. Oleh itu, intipati yang terkandung dalam teks ucapan belanjawan telah menjadikan pembentangan ini sering ditunggu-tunggu oleh semua rakyat Malaysia (Ferry, Zakaria & Eckersley, 2014). Bukan itu sahaja, ucapan belanjawan turut meraih perhatian besar pelabur daripada luar negara kerana segala inisiatif, jangkaan hasil dan perbelanjaan kerajaan mampu mencerminkan pembangunan ekonomi untuk beberapa tahun. Ucapan belanjawan pada hakikatnya mampu mempengaruhi dan membentuk persepsi masyarakat terhadap sesebuah parti politik yang memerintah (Thompson, 2015). Hal ini demikian kerana, ucapan belanjawan bukan sahaja berfungsi sebagai laporan teknikal berkaitan perihal kewangan negara, malah dianggap sebagai wadah kesampaian kerajaan untuk menambat hati rakyat sekaligus mempertahankan kuasa pemerintahan (Ezzamel, Robson & Stapleton, 2012). Oleh itu, pembikinan ucapan belanjawan difikirkan penting oleh kerajaan dan masyarakat.

SOROTAN LITERATUR

Sorotan literatur dalam makalah ini dibahagikan kepada dua sudut perbincangan, iaitu kajian-kajian lepas strategi wacana dan kajian-kajian lepas yang melibatkan teks ucapan belanjawan. Bagi kajian lepas strategi wacana, berbagai-bagai jenis data kajian untuk meneliti cara wacana dibina mengikut konteks sesebuah situasi, tujuan penyampaian dan kelompok masyarakat yang disasarkan telah diberi perhatian. Misalnya, Magworo, Odhiambo & Owala (2018) telah menjalankan kajian tentang strategi wacana yang digunakan oleh pengguna media sosial, Facebook. Kajian Magworo, Odhiambo & Owala (2018) ini bertujuan untuk melihat bagaimana remaja Nigeria menggunakan ruangan komen untuk berinteraksi, khususnya terhadap kekerapan penggunaan tanda baca untuk menyampaikan sesuatu makna komunikasi. Kajian Mc Ginty et. al (2018) pula telah menyarankan beberapa strategi wacana dalam merangka polisi kesihatan mental kepada orang awam untuk mengelakkan stigma. Strategi wacana yang boleh digunakan ialah naratif simpati, iaitu penceritaan pengalaman dan halangan yang pernah ditempuhi oleh pesakit mental.

Selain itu, Nor Azuwan et. al (2018) telah mengenal pasti strategi wacana yang digunakan dalam ceramah agama. Dapatan kajian ini menunjukkan bahawa strategi wacana penceritaan paling kerap digunakan untuk menarik minat penonton. Rozita & Jagdish (2017) pula telah melihat strategi wacana oleh pelajar bahasa Sepanyol dalam komunikasi mediasi komputer bersama penutur natif. Dapatan kajian menunjukkan bahawa pelajar menggunakan strategi tertentu dalam setiap fasa rutin perundingan makna seperti strategi pengelakan, parafrasa, pemindahan secara sedar, rayuan kerjasama dan paralinguistik. Bukan itu sahaja, Anonye (2017) turut telah menjalankan kajian strategi wacana temuduga antara majikan dan pekerja. Hasil kajian mendapati terdapat tiga strategi komunikasi yang wujud semasa proses

temuduga, iaitu transaksi, pertukaran dan pergerakan. Mohd Helmi & Puteri Roslina (2016) mengkaji tentang jenis-jenis strategi komunikasi pelajar Cina dalam pembelajaran bahasa Melayu sebagai bahasa kedua dalam bilik darjah. Dapatan kajian menunjukkan lapan strategi komunikasi lisan telah digunakan, iaitu pengguguran mesej, rayuan kerjasama, penghuraian, penukaran kod, pengelakan tajuk, generalisasi terlampau, penghampiran dan pembentukan kata baharu. Sharndama (2016) pula telah menjalankan penyelidikan terhadap teks ucapan sulung Presiden Nigeria yang tertumpu kepada ciri-ciri tekstual seperti kajian Magworo, Odhiambo dan Owala (2018).

Namun, fokus kajian Sharndama (2016) dikembangkan kepada struktur generik teks dan kata nama rujukan. Hasil kajian mendapati bahawa pewacana telah menstruktur ucapannya melalui empat subbahagian struktur generik teks, iaitu penghargaan, matlamat, makluman dan seruan. Pewacana turut menggunakan tiga kata ganti nama diri seperti *I* (saya), *us/our* (kami) dan *we* (kita). Kata ganti nama *I* (saya) digunakan untuk meluahkan perasaannya secara peribadi. Manakala, kata ganti nama *we* (kita) dan *us/our* (kami) dimanfaatkan untuk menggambarkan sifat inklusif pewacana dengan khalayak. Luluk Khoiriyah (2015) pula telah meneliti strategi wacana dalam pengiklanan ubat gigi. Interpretasi dapatan menunjukkan pengkaji telah menggunakan dua gaya wacana, iaitu deskripsi ramuan dan deskripsi fungsi. Strategi deskripsi ramuan membolehkan pengiklan memberitahu khalayak mengenai isi kandungan ramuan, sebab ramuan tersebut digunakan dan cara ramuan tersebut mampu memutih gigi. Strategi deskripsi fungsi pula bermatlamat bagi memahamkan golongan sasaran mengenai fungsi produk. Bagi kajian-kajian lepas yang melibatkan teks ucapan belanjawan pula, Muhammad Faizul dan Mohd Azidan (2020) telah mengenal pasti dan menjelaskan fungsi penggunaan pola susunan maklumat dalam teks ucapan belanjawan. Penggunaan pola susunan maklumat yang pelbagai membolehkan ayat-ayat dalam perenggan disusun dengan baik sehingga urutan maklumat menjadi lancar.

Manakala, Rajandran (2019) telah memerihai teks ucapan belanjawan untuk memberi gambaran tentang kecekapan ekonomi melalui kekerapan leksikal. Penghuraian leksikal berupaya memberi makna kepada binaan teks ucapan belanjawan. Selain itu, Muhammad Faizul, Mohd Azidan dan Muhammad Alif Redzuan (2019) juga pernah mencungkil penggunaan pelbagai unsur penanda wacana dalam teks ucapan belanjawan sebagai salah satu cara untuk menyampaikan mesej kepada rakyat. Lukin (2015) telah membandingkan bentuk bahasa dalam teks ucapan belanjawan yang digunakan oleh dua parti politik berlainan untuk mempromosikan kerajaan mereka. Thompson (2015) telah melihat konsep kolektivisme dalam teks ucapan belanjawan yang digunakan oleh kerajaan sepanjang tempoh reformasi sosial liberal, iaitu dari tahun 1906 hingga 1914. Sidra Ahmed et. al (2014) telah membandingkan ciri-ciri makna bahasa yang tersembunyi di sebalik teks ucapan belanjawan negara Pakistan dan India. Berdasarkan dua sudut perbincangan yang telah dinyatakan di atas, boleh dikatakan bahawa kosa ilmu berkaitan kajian strategi wacana masih kurang memadai. Dikatakan kurang memadai kerana masih terdapat data, konteks sesebuah situasi, tujuan penyampaian dan kelompok masyarakat sasaran yang masih belum diberi perhatian bersama dengan kajian strategi wacana dan teks ucapan Belanjawan Malaysia 2019.

Walaupun terdapat beberapa kajian lalu yang melibatkan teks ucapan belanjawan, tetapi fokus kajian yang diberikan dilihat berbeza mengikut tujuan kajian masing-masing seperti mengkaji pola susunan maklumat, leksikal, penanda wacana, analisis perbandingan dan kolektivisme. Oleh itu, kajian ini meneliti strategi wacana yang digunakan dalam teks ucapan Belanjawan 2019 bagi memantapkan lagi badan pengetahuan kajian bahasa dan politik. Penyelidikan lanjut yang memerihai teks ucapan belanjawan berupaya mengembangkan kosa ilmu linguistik, terutamanya dari bidang analisis wacana. Pengenalpastian, penelitian dan pemahaman strategi wacana yang digunakan dalam teks ucapan Belanjawan 2019 merupakan usaha wajar dan munasabah. Hal ini demikian kerana, penghuraian strategi wacana dalam teks

ucapan belanjawan berupaya memberi panduan kepada organisasi politik untuk mempertingkatkan penulisan dalam menjayakan hasrat politik. Kajian ini juga berupaya memberi pendedahan kepada orang awam dalam usaha memahami cara sesebuah teks ucapan belanjawan dihasilkan. Bukan itu sahaja, penggunaan strategi wacana yang berkesan secara tidak langsung berupaya menyampaikan maksud dengan jelas dan menimbulkan tindak balas atau pemikiran bagi pihak yang mendengar atau membaca.

OBJEKTIF KAJIAN

Objektif makalah ini adalah mengenal pasti strategi wacana yang digunakan oleh pewacana untuk membentangkan teks ucapan Belanjawan 2019 kepada kelompok masyarakat sasaran. Selain itu, kajian ini juga berobjektif menghuraikan rasional penggunaan strategi wacana berkenaan dalam teks ucapan Belanjawan 2019.

METODOLOGI KAJIAN

DATA KAJIAN

Kajian ini menggunakan pendekatan kualitatif yang menggunakan teks ucapan Belanjawan 2019 sebagai data. Teks ucapan belanjawan ini telah dibentangkan oleh wakil kerajaan, iaitu Yang Berhormat Tuan Lim Guan Eng selaku Menteri Kewangan Malaysia, di Dewan Rakyat pada 2 November 2018. Teks ucapan telah dimuat turun melalui portal Kementerian Kewangan Malaysia (MOF) (<http://www.treasury.gov.my/pdf/bajet/ucapan/ub19.pdf>, dikutip pada 15 Jun 2019). Teks ucapan yang diperoleh merupakan teks bahasa Melayu yang berjumlah 96 muka surat, 222 perenggan, 523 ayat dan 12,449 patah perkataan. Teks ucapan ini mempunyai 3 bahagian utama, iaitu bahagian pendahuluan, bahagian isi dan bahagian penutup. Bahagian isi memuatkan 12 subbahagian strategi yang diperkenalkan oleh kerajaan. Penelitian diberikan kepada semua bahagian teks ucapan, termasuk pendahuluan dan penutup. Walaupun terdapat beberapa wacana politik lain seperti perutusan tahun baharu, hari kebangsaan dan sebagainya. Namun, terdapat beberapa faktor lain yang menyebabkan teks ucapan Belanjawan 2019 menjadi pilihan. Pertama, Belanjawan 2019 merupakan belanjawan pertama parti Pakatan Harapan setelah membentuk kerajaan persekutuan Malaysia yang baharu pada tahun 2018. Kedua, teks ucapan belanjawan merupakan wacana yang ditujukan kepada seluruh rakyat Malaysia tanpa mengira perbezaan latar belakang sebagai kelompok sasaran, tidak termasuk warganegara asing. Dengan ini, tema belanjawan lebih mencakupi keseluruhan berkaitan rakyat dan negara. Ketiga, lazimnya ucapan-ucapan penting lain lebih bersifat khusus. Misalnya, perutusan tahun baharu Hijrah dan hari raya Aidilfitri yang hanya ditujukan untuk masyarakat Islam. Selain memperkirakan wacana belanjawan sebagai dokumen penting kepada semua lapisan masyarakat, data ini juga dipilih untuk melihat cara kerajaan baharu menguruskan strategi wacana belanjawan bagi menyampaikan maklumat dan sekaligus menambat hati masyarakat untuk mengekalkan kuasa pemerintahan.

TEORI KAJIAN

Bagi mengenal pasti dan menjelaskan strategi wacana yang digunakan dalam teks ucapan Belanjawan 2019, kajian ini akan menerapkan teori analisis wacana kritis terokaan Fairclough (1995, 2007, 2013). Namun, pandangan sarjana tempatan lain seperti Idris, Asmah, Abdullah dan Kamila tidak dikesampingkan. Teori ini membahagikan penelitian kepada tiga dimensi utama iaitu dimensi tekstual, dimensi amalan wacana dan dimensi praktis sosial. Namun, kajian ini hanya tertumpu kepada dimensi amalan wacana kerana fokus analisis dalam kajian ini hanya tertumpu kepada pentafsiran tentang binaan wacana dan jenis wacana yang dihasilkan.

Secara ringkas, dimensi amalan wacana merupakan proses yang meneliti cara sesuatu wacana itu disusun atur dan dipersembahkan kepada kelompok sasaran (Fairclough, 2007). Dalam konteks kajian ini, amalan wacana merujuk cara pewacana menyusun dan menghasilkan teks ucapan Belanjawan 2019 secara strategik untuk disampaikan kepada masyarakat.

Tumpuan penelitian dalam dimensi amalan wacana boleh dilakukan kepada dua jenis penghasilan wacana yang dikenali sebagai unsur intertekstualiti dan unsur interdiskursiviti. Unsur intertekstualiti ialah sumber dari teks-teks lain yang digabung bagi menghasilkan teks baharu. Maksudnya, terdapat teks-teks lain dimanfaatkan oleh pewacana dalam proses penghasilan wacana. Fungsi utama analisis intertekstualiti adalah mengupas strategi pewacana dalam melaksanakan atau memformulasikan maklumat wacana yang disampaikan (Bloor & Bloor, 2007). Unsur intertekstualiti boleh dimanifestasikan melalui beberapa cara seperti representasi wacana, praandaian, penafian, metawacana, dan ironi. Interdiskursiviti pula merupakan lanjutan kepada intertekstualiti. Unsur interdiskursiviti ialah campuran pelbagai teks yang memberi penekanan kepada jenis wacana (genre, gaya, jenis aktiviti). Fungsi utama analisis interdiskursiviti adalah mengenal pasti kombinasi beberapa jenis wacana yang dimanfaatkan dalam penghasilan teks (Idris, 2014). Unsur interdiskursiviti boleh hadir melalui beberapa jenis yang dapat dikelaskan kepada ekspositori, eksplanatori, ekspresif, argumentatif dan banyak lagi.

PROSES ANALISIS

Proses analisis meliputi lima peringkat iaitu (i) pemilihan data, (ii) pengekodan data, (iii) pengaplikasian teori, (iv) penghuraian dapatan kajian dan (v) pemberian kesimpulan. Tahap pertama melibatkan proses memilih data dengan menggunakan kaedah melayap dan mengimbas. Kaedah melayap dan mengimbas dilakukan terlebih dahulu untuk mengenal pasti sama ada data yang dipilih mempunyai strategi yang menjadi fokus kajian. Melayap adalah pembacaan pantas keseluruhan teks secara sepintas lalu. Manakala, mengimbas pula merupakan pembacaan untuk mengesan kedudukan maklumat khusus (Creswell, 2017). Tahap kedua meliputi langkah pengekodan pada setiap perenggan data. Pengekodan merupakan suatu sistem simbol, nombor atau huruf yang diberi makna sewenang-wenangnya (Leavy, 2014). Untuk itu, semua teks yang dikaji akan ditandakan dengan sistem nombor rujukan yang mengandungi maklumat bahagian, perenggan dan ayat. Memandangkan data yang digunakan hanya mempunyai tiga hingga empat ayat setiap perenggan, maka pengekodan pada setiap perenggan dapat memudahkan proses penganalisan, pembentangan dapatan dan pembacaan. Contoh pengekodan adalah seperti berikut:

1. **C2. (a)** Selain itu, Kerajaan akan memperkenalkan kadar tambahan BSH sebanyak RM120 untuk setiap anak berumur 18 tahun ke bawah terhad kepada 4 orang, kecuali anak OKU yang tidak dihadkan umur mereka. **(b)** Sebagai contoh, sekiranya isi rumah berpendapatan bulanan RM2,000 ke bawah dan mempunyai 4 orang anak, maka jumlah BSH yang akan diterima adalah sebanyak RM1,480. **(c)** Ini adalah lebih banyak daripada jumlah sedia ada sebanyak RM1,200.

Label **C** merujuk kepada bahagian **C** dan **2** merupakan perenggan kedua. Manakala, kod **(a)**, **(b)**, **(c)** merujuk kepada ayat pertama, ayat kedua dan ayat ketiga. Langkah ketiga melibatkan pengaplikasian kerangka teori analisis wacana kritis Fairclough (1995, 2007, 2013) yang tertumpu kepada dimensi amalan wacana. Tahap keempat ialah penulisan hasil dapatan berdasarkan objektif kajian yang ditetapkan iaitu mengenal pasti dan menjelaskan strategi wacana yang dibina oleh pewacana dalam teks ucapan Belanjawan 2019. Tahap terakhir

merupakan penulisan rumusan dan kesimpulan kepada kajian yang dilakukan. Tahap ini melibatkan kupasan isu yang dikaji dengan merujuk kepada bidang, menyatakan dengan jelas sumbangan kajian dan menyatakan implikasi kajian kepada bidang dan masyarakat.

ANALISIS DAN PERBINCANGAN DAPATAN KAJIAN

Melalui analisis terhadap teks ucapan Belanjawan 2019, strategi wacana teks ucapan Belanjawan 2019 dapat dipersembahkan dalam Jadual 1 di bawah. Berikut dibincangkan strategi wacana teks ucapan Belanjawan 2019:

JADUAL 1. Jenis binaan strategi wacana dalam teks ucapan Belanjawan 2019

Intertekstualiti	Representasi Wacana Metawacana Praandaian
Interdiskursiviti	Ekspositori Eksplanatori Argumentatif Ekspresif

INTERTEKSTUALITI

Berdasarkan analisis yang dijalankan, pewacana telah mengartikulasi tiga jenis unsur intertekstualiti dalam teks ucapan Belanjawan 2019. Antara jenis intertekstualiti yang dimanfaatkan ialah representasi wacana, metawacana dan praandaian. Berikut diketengahkan tafsiran intertekstualiti dalam teks ucapan Belanjawan 2019.

a) Representasi Wacana

Representasi wacana merujuk kepada cara sesuatu ujaran diartikulasikan semula dalam teks oleh pewacana sendiri sama ada secara pengucapan tidak langsung ataupun pengucapan langsung (Fairclough, 2007; Idris Aman, 2006). Pengucapan langsung ialah ujaran yang diluahkan sumber asalnya dengan telus atau dikenali sebagai cakap ajuk. Manakala, pengucapan tidak langsung pula berkait dengan ujaran yang dimilikdirikan atau dikenali sebagai cakap pindah. Representasi wacana biasanya ditemukan apabila ayat yang diluahkan pewacana merupakan milik sumber lain tanpa mengubah maksud yang dinyatakan. Contoh pemanfaatan representasi wacana adalah seperti berikut:

1. B4. (b) Bagi memulihkan semula kedudukan fiskal, ***YAB Perdana Menteri telah meminta rakyat Malaysia*** untuk bersama melaksanakan pengorbanan demi negara.
2. E5. (a) ***Pakatan Harapan melalui manifestonya telah berjanji*** untuk memberi subsidi minyak secara bersasar kepada pemilik kereta persendirian dengan kapasiti enjin 1,300cc dan ke bawah atau pemilik motosikal 125cc dan ke bawah.
3. H7. (a) ***Kerajaan telah mengumumkan*** pengecualian SST ke atas perkhidmatan pembinaan dan bahan binaan. (b) Sebagai balasan, ***Persatuan Pemaju Hartanah dan Perumahan Malaysia (REHDA) telah bersetuju*** untuk mengurangkan sebanyak 10% harga rumah yang tidak tertakluk kepada kawalan harga untuk projek baharu.

Berdasarkan data 1, teks daripada sumber lain disisipkan pada klausa pertama ayat (b) iaitu *YAB Perdana Menteri telah meminta rakyat Malaysia*. Sumber teks tersebut dinyatakan dengan jelas sekali oleh pewacana melalui kata ganti nama diri yang khusus, iaitu *Perdana Menteri*. Oleh itu, data ini memperlihatkan proses representasi yang bersifat pengucapan langsung. Hal ini demikian kerana, sumber teks tersebut merupakan ayat yang diulang suara daripada sumber lain dengan merujuk kepada frasa nama *YAB Perdana Menteri* sebagai pelaku atau subjek dalam ayat. Pewacana telah mengulang ujaran tersebut sebagai orang kedua tanpa mengubah maksud dan struktur ayat asal bagi membezakan teks tersebut dengan wacanannya. Selain itu, data 2 juga menunjukkan representasi wacana yang bercirikan pengucapan langsung apabila klausa pertama dalam ayat (a) menunjukkan ciri daripada sumber teks lain dengan merujuk kepada frasa *Pakatan Harapan melalui manifestonya telah berjanji*.

Walaupun pewacana merupakan salah seorang ahli dibawah Pakatan Harapan. Namun, pada data 2, pewacana sebagai wakil kerajaan ingin mengingatkan semula kepada khalayak tentang janji yang termaktub dalam manifesto jentera kerajaannya berhubung subsidi minyak kepada pemilik kenderaan. Data 3 turut mempamerkan kosa teks yang diartikulasikan oleh orang ketiga melalui kata ganti nama diri ketiga, iaitu *kerajaan* pada klausa pertama ayat (a) dan *Persatuan Pemaju Hartanah dan Perumahan Malaysia (REHDA)* pada klausa pertama ayat (b). Data ini memperlihatkan proses representasi yang bercirikan pengucapan tidak langsung kerana pewacana sebagai orang pertama tidak mengulang ujaran kerajaan atau persatuan berkenaan kepada pihak kedua iaitu orang ramai. Secara keseluruhan, representasi wacana yang digunakan memperlihatkan bahawa pewacana mengiktiraf pandangan dari sumber lain dalam memperkukuhkan wacanannya. Kenyataan ini selaras dengan dakwaan Mohamad Fitri et. al (2015) yang menyatakan bahawa representasi wacana berperanan untuk menentukan kedudukan yang berbeza dan menetapkan hubungan antara pewacana, teks dan kelompok sasaran.

b) Metawacana

Metawacana merujuk kepada cara pewacana membezakan sesetengah teks kepada tahap yang berlainan. Ini bermakna, pewacana mengasingkan dan membezakan dirinya daripada sesetengah teks dan menganggap teks tersebut sebagai sumber atau milik teks lain (Fairclough & Wodak, 1997). Dengan perkataan lain, pewacana seolah-olah mengakui bahawa terdapat sebahagian daripada keseluruhan teks wacanannya wujud daripada sumber teks lain seperti kosa teks peribahasa Melayu, kosa teks Islam, kosa teks bahasa Inggeris dan sebagainya. Contoh pemanfaatan metawacana adalah seperti berikut:

4. K4. (a) Kementerian Kewangan dan MITI akan menubuhkan satu jawatankuasa untuk menambah baik proses perdagangan dan pentadbiran cukai. (b) Kita akan memberikan isyarat kepada dunia bahawa Malaysia adalah mesra pelabur dan dengan izin, ***“we are open for business”***.
5. K13. (a) Menyediakan RM20 juta untuk pelancaran kempen ***“Beli Barangan Malaysia”*** bagi menyokong produk dan perkhidmatan tempatan. Kempen ini akan dilaksanakan di peringkat akar-umbi bagi menyediakan platform kepada pengilang dan penyedia perkhidmatan tempatan.
6. M18. (a) Malaysia sudah bersih dan kita berbangga bahawa kini Malaysia bersih semula (b) Kepada mereka yang tersesat di hujung, baliklah ke pangkal jalan. (c) ***Amar makruf nahi mungkar***.

Berdasarkan ketiga-tiga contoh data, proses penghasilan metawacana diintertekstualitikan melalui dua cara, iaitu penegasan ketara dan penegasan bayangan. Penegasan ketara diperlihatkan secara jelas melalui pernyataan sumber pada data 4 dan data 5. Data 4 memperlihatkan penyisipan kosa teks bahasa inggeris pada ayat (b) iaitu “*we are open for business*”. Walaupun kosa teks ini tidak dinyatakan sumbernya, tetapi penyisipan kosa teks ini dilihat ketara melalui penggunaan tanda petik. Dalam hal ini, klausa “*we are open for business*” merupakan peribahasa Inggeris yang digunakan untuk merujuk kepada perniagaan (yakni pelaburan) yang sudah mula beroperasi dan boleh dimanfaatkan (yakni disertai) pengguna. Berbeza dengan data 5, sumber teks lain telah dinyatakan terlebih dahulu dengan ketara melalui kata nama *kempen*. Kemudian, dikemukakan pula kosa dari teks tersebut dengan memanfaatkan tanda petik (“...”). Dalam hal ini, teks yang digabungkan bersama ialah “*Beli Barangan Malaysia*”. Daripada klausa ini, frasa “*Beli Barangan Malaysia*” merupakan maklumat lama yang merujuk kepada tema kempen yang telah dilancarkan pada tahun 2010 untuk menggalakkan pengguna tempatan membeli barangan buatan Malaysia.

Penegasan bayangan pula melibatkan proses yang tidak menyatakan sumber teks lain dengan jelas tetapi dapat ditemukan melalui maklumat lama yang telah diketahui masyarakat. Penegasan bayangan boleh diperlihatkan secara jelas melalui data 6. Data 6 menunjukkan penegasan bayangan daripada kosa teks Islam melalui ayat (c), iaitu *amar makruf nahi mungkar*. Walaupun tidak menggunakan tanda petik, namun kehadirannya boleh dikesan apabila pewacana mengartikulasikan kata pinjaman bahasa Arab. Pada pendapat penulis, pewacana beranggapan bahawa khalayak sasaran mengetahui akan maksud leksikal tersebut yang mengajak melakukan kebaikan dan meninggalkan larangan Tuhan. Secara keseluruhan, metawacana yang dimanfaatkan berfungsi untuk membezakan antara teks pewacana dengan teks lain. Hal ini turut dijelaskan oleh Eriyanto (2001) bahawa metawacana berupaya membentuk teks milik pewacana dan menjarakkan dirinya dengan teks yang lain. Dalam pada itu, metawacana juga mampu memperlihatkan penguasaan ilmu pengetahuan dan budaya pewacana.

c) Praandaian

Menurut Fairclough (1995), praandaian ialah alat yang dimanfaatkan oleh pewacana sebagai sesuatu yang sudah lazim atau 'given'. Lazim atau 'given' merujuk kepada keadaan apabila pewacana pasti bahawa sesuatu maklumat telah didengar atau diketahui oleh kelompok sasaran. Dari segi struktur maklumat, praandaian digunakan sebagai perkongsian maklumat lama yang bertujuan untuk menyebarkan pengetahuan kepada khalayak. Namun, terdapat juga pewacana yang berkongsi maklumat baharu sebagai maklumat lama agar mudah diterima dan difahami (Kamila, 1999). Maklumat ini pula tidak semestinya perlu hadir daripada individu tertentu atau teks lain yang diiktiraf sahaja, malah boleh juga datang daripada teks yang telah menjadi milik dan pandangan orang lain. Contoh pemanfaatan praandaian adalah seperti berikut:

7. G10. (a) ***Kajian Kementerian Kesihatan*** telah menunjukkan bahawa hampir 1 daripada 2 rakyat Malaysia mengalami berat badan berlebihan atau obesiti. (b) Bagi menggalakkan amalan pemakanan dan gaya hidup yang lebih sihat, Kerajaan bercadang untuk memperkenalkan duti eksais mulai 1 April 2019 pada kadar 40 sen per liter ke atas dua kategori minuman bergula.
8. H1. (a) ***Berdasarkan kajian oleh Institut Penyelidikan Khazanah***, pada tahun 2016, isi rumah dengan pendapatan bulanan di bawah RM2,000 membelanjakan 95% daripada pendapatan mereka untuk

keperluan harian. (b) Lebih membimbangkan pendapatan yang masih berbaki selepas mengambil kira inflasi hanyalah RM76, berkurang daripada RM124 pada tahun 2014.

9. K4. (a) ***Dalam laporan Doing Business Report 2019 oleh Bank Dunia yang diterbitkan minggu ini***, Malaysia telah melonjak dari tempat ke-24 ke tempat ke-15 di peringkat global.

Berdasarkan ketiga-tiga contoh data, klausa-klausa yang diitalikkan dan ditebalkan merupakan unsur intertekstualiti praandaian kerana kesemuanya bercirikan kosa teks dari sumber lain yang khusus. Kesemua contoh praandaian yang diketengahkan di atas merupakan rujukan secara khusus kosa teks lain. Bagi rujukan khusus ini, pewacana telah menyatakan secara jelas sumber teksnya atau individu yang menghasilkannya. Ketiga-tiga klausa praandaian berkenaan ialah, *kajian Kementerian Kesihatan telah menunjukkan bahawa* pada data 8, *berdasarkan kajian oleh Institut Penyelidikan Khazanah* pada data 9 dan *dalam laporan Doing Business Report 2019 oleh Bank Dunia yang diterbitkan minggu ini* pada data 10. Berdasarkan bentuk permukaannya, pewacana telah menggunakan klausa adverba subordinat daripada sumber yang sahih, iaitu daripada *Kementerian Kesihatan, Institut Penyelidikan Khazanah* dan *Bank Dunia*.

Daripada analisis yang dijalankan, jelas bahawa pewacana memanfaatkan praandaian rujukan khusus sahaja. Tujuannya adalah untuk mengelakkan kontroversi jika rujukan secara umum digunakan. Misalnya, data 7 menunjukkan pengukuhan dakwaan pewacana kepada kelompok sasaran membanteras masalah obesiti. Manakala, data 8 pula mempamerkan dakwaan pewacana terhadap jumlah perbelanjaan untuk isi rumah yang sebenar dan data 9 mempamerkan kenyataan kedudukan ekonomi yang semakin meningkat kerana masih ramai lagi pelabur yang yakin dengan reputasi negara. Langkah praandaian yang digunakan oleh pewacana ini selaras dengan pembentangan Belanjawan 2019 yang bertujuan memberikan penjelasan kepada kelompok sasaran berdasarkan fakta yang diyakini untuk mengelakkan timbulnya unsur manipulatif. Secara jelas, praandaian oleh pewacana berperanan mempertahankan diri daripada tuduhan dan tohmahan daripada sesuatu pihak (Kettle, 2005).

Penelitian terhadap intertekstualiti telah memberi kefahaman tentang binaan wacana yang disusun di dalam teks ucapan Belanjawan 2019. Selain itu, dapat disimpulkan bahawa unsur intertekstualiti juga banyak memberi manfaat dalam proses penghasilan teks ucapan. Tiga daripada lima unsur intertekstualiti yang disarankan Fairclough telah dimanifestasikan oleh pewacana, iaitu representasi wacana, metawacana dan praandaian. Hasil dapatan menunjukkan metawacana merupakan unsur intertekstualiti yang paling kerap digunakan dalam menyusun atur strategi wacana dalam teks ucapan Belanjawan 2019. Gabungan ketiga-tiga jenis intertekstualiti ini telah menunjukkan kebanyakan maklumat yang disampaikan oleh pewacana datang daripada sumber yang sahih dan tidak direkayasa sewenang-wenangnya. Bukan itu sahaja, dari perspektif sosial, semua agama menitikberatkan orang ramai untuk bercakap benar dalam setiap pertuturan khususnya ketika menyampaikan sesuatu informasi bagi mengelakkan terjadi sebarang manipulasi daripada informasi yang tidak sahih (Mohamad Fitri et al., 2015).

INTERDISKURSIVITI

Berdasarkan analisis yang dijalankan, pewacana telah mengartikulasi tiga jenis unsur interdiskursiviti dalam teks ucapan Belanjawan 2019, iaitu wacana ekspositori, eksplanatori, argumentatif dan ekspresif. Berikut diketengahkan tafsiran interdiskursiviti dalam teks ucapan Belanjawan 2019.

a) Ekspositori

Ekspositori merupakan wacana yang mengandungi huraian atau paparan tentang sesuatu perkara dengan tujuan untuk memberi maklumat kepada khalayak (Fairclough, 2013). Berdasarkan penelitian, ekspositori dilihat sebagai unsur interdiskursiviti yang paling tinggi digunakan. Kekerapan penggunaannya dilihat pada semua subbahagian teks ucapan bermula daripada subbahagian A sehingga ke subbahagian M. Bukan itu sahaja, penggunaan wacana ekspositori oleh pewacana turut melibatkan beberapa cara seperti ekspositori yang merujuk kepada waktu, data statistik dan maklumat. Contoh penggunaan wacana ekspositori adalah seperti berikut:

1. B6.(a) Tabung Kewangan Antarabangsa (IMF) telah menurunkan anggaran pertumbuhan global ***daripada 3.9% kepada 3.7% pada 2018***. (b) ***Tahun depan***, pertumbuhan dunia dijangka ***kekal pada 3.7%***. (c) Unjuran pertumbuhan perdagangan dunia pula telah ***diturunkan daripada 4.8% kepada 4.2%*** untuk ***tahun 2018 dan 4% pada 2019***.
2. C1.(a) ***Kerajaan Persekutuan telah menstruktur semula pendekatan belanjawan melalui Zero-Based Budgeting iaitu sistem belanjawan berasaskan sifar belanjawan***. (b) Pendekatan ini meningkatkan keberkesanan, kecekapan dan penjimatan kerana perbelanjaan dibuat melalui penilaian matlamat peruntukan.
3. D1.(a) ***Dalam tempoh sedekad yang lalu***, Kerajaan Persekutuan telah bergantung kepada pembiayaan jaminan Kerajaan yang kurang telus. (b) Jumlah jaminan Kerajaan telah meningkat dari RM69.2 bilion ***pada tahun 2008*** kepada RM238 bilion ***pada 2017*** iaitu peningkatan drastik sebanyak 244%. (c) Sebagai perbandingan, hutang rasmi Kerajaan Persekutuan hanya meningkat 124% dalam tempoh yang sama.

Data 1 menunjukkan wacana ekspositori yang merujuk kepada data statistik. Menurut Bhasah (2007), huraian data statistik berperanan sebagai satu bentuk komunikasi yang menjelaskan ciri-ciri sampel atau kumpulan objek. Data statistik berfungsi untuk menggambarkan pemboleh ubah dalam sampel. Dari perspektif linguistik, wacana ekspositori lazimnya ditandai dengan tiga penanda utama iaitu frasa adverba sifat, frasa nama bilangan aspek waktu dan ukuran dalam ayat (Idris Aman, 2001). Pada data 1, pewacana menjelaskan secara terperinci tentang data statistik daripada Tabung Kewangan Antarabangsa (IMF) yang menjangkakan penurunan anggaran pertumbuhan global dan pertumbuhan perdagangan dunia pada tahun berikutnya. Ayat (a) dan (b) memperlihatkan penggunaan adverba sifat *kekal* dan frasa nama waktu *2018* dan ukuran unit peratusan *3.9% kepada 3.7%*. Selain itu, turut diperlihatkan perbandingan tahun berdasarkan ukuran unit peratusan seperti contoh yang ada pada ayat (c), iaitu *...diturunkan daripada 4.8% kepada 4.2% untuk tahun 2018 dan 4% pada 2019*.

Data 2 pula menunjukkan wacana ekspositori yang bercirikan maklumat. Menurut Radiman (2012) Ekspositori maklumat merujuk kepada perkara utama yang diletakkan atau ditekankan oleh pewacana pada ayat pertama perenggan deduktif. Ayat pertama perenggan deduktif pula merupakan ayat topik yang mengetengahkan informasi. Informasi kemudiannya diterangkan secara lanjut lagi melalui bahagian tema atau rema yang dikembangkan, mengikut situasi dan tujuan pewacana. Informasi yang diletakkan di awal perenggan merupakan cara

untuk memberi penekanan terhadap perkara utama sebagai topik perbincangan. Dari segi struktur ayat pada data 2, ayat (a) *Kerajaan Persekutuan telah menstruktur semula pendekatan belanjawan melalui Zero-Based Budgeting iaitu sistem belanjawan berasaskan sifar belanjawan* merupakan idea utama yang diutarakan oleh pewacana sebagai tema dalam perenggan dan selari dengan huraian dalam ayat seterusnya. Ayat (b) berperanan sebagai huraian yang menyokong idea utama. Pewacana beranggapan bahawa dengan menempatkan idea utama pada awal perenggan, khalayak berupaya membuat gambaran awal tentang inisiatif yang akan dijalankan sekaligus dapat menumpukan perhatian kepada topik yang dibincangkan.

Manakala, data 3 memperlihatkan wacana ekspositori berunsur waktu. Wacana ini bersifat huraian kronologi yang melibatkan tarikh atau waktu. Wacana ekspositori waktu boleh dikenal pasti melalui penggunaan frasa adverba masa di bahagian hadapan ayat yang menjadi keterangannya. Penggunaan teknik ini memudahkan khalayak untuk mengikut urutan peristiwa yang disampaikan. Berdasarkan data 3, adverba waktu ditemukan pada ayat (a) *dalam tempoh sedekad yang lalu* sebagai keterangan kepada keseluruhan ayat. Melalui adverba waktu tersebut, pewacana menjelaskan bahawa Kerajaan Persekutuan selama ini telah memanfaatkan pembiayaan jaminan Kerajaan yang kurang jelas. Kemudian, pewacana turut menjelaskan bahawa jumlah jaminan Kerajaan telah meningkat secara drastik sejak *tahun 2008* hingga *tahun 2017* dengan menggunakan frasa nama waktu pada ayat (b) dan ayat (c). Unsur waktu digembleng untuk menyatakan dan menyedarkan khalayak bahawa masalah pembiayaan jaminan ini telah berlaku sejak sekian lama.

b) Eksplanatori

Wacana eksplanatori merupakan lanjutan daripada jenis wacana ekspositori kerana eksplanatori bukan sekadar melaporkan 'apa', 'siapa', 'bila' dan 'bagaimana', malah turut menuntut penjelasan 'mengapa' (Fairclough, 2013; Idris, 2014). Wacana ini dimanfaatkan untuk membantu kelompok sasaran memahami dengan lebih jelas tentang perkara yang dimaksudkan oleh pewacana. Hal ini demikian kerana, wacana ini disusun atur untuk menerangkan secara lebih mendalam tentang sesuatu perkara, peristiwa atau proses. Berikut diberikan contoh wacana eksplanatori yang dimanfaatkan oleh pewacana:

4. B7. (a) Sebagai sebuah ekonomi membangun, Malaysia tidak dapat mengelak daripada aliran keluar modal asing. (b) **Walaupun** berdepan tekanan, matawang Ringgit terus didokong oleh lebihan akaun semasa dan keyakinan terhadap ekonomi Malaysia. (c) **Akibatnya**, prestasi Ringgit adalah yang terbaik dalam kalangan pasaran baharu muncul pada tahun ini sehingga 31 Oktober 2018. (d) Ringgit telah meningkat sebanyak 12.3% berbanding Rupee India, 8.1% berbanding Rupiah Indonesia, 3% berbanding Peso Filipina, 3.2% berbanding Renminbi China dan 0.6% berbanding Dolar Singapura.
5. B1. (a) Hutang sebenar Kerajaan sehingga akhir Jun 2018 adalah RM1,065 bilion, iaitu hampir RM350 bilion lebih tinggi daripada jumlah yang didedahkan oleh Kerajaan terdahulu. (b) Perincian hutang **ini** merangkumi RM725.2 bilion hutang Kerajaan Persekutuan, RM155.8 bilion komitmen luar jangka dan RM184.9 bilion liabiliti lain termasuk bayaran pajakan bagi projek Kerjasama Awam Swasta (PPP).
6. N8. (c) Bayaran khas sebanyak RM250 juga akan diberi kepada pesara Kerajaan. (d) Jumlah bayaran khas ini adalah sebanyak RM1

bilion. (e) **Berbanding** dengan pentadbiran dahulu yang lazimnya menyalurkan bayaran khas pada tahun depan, Kerajaan Pakatan Harapan ini akan menyalurkan bayaran khas sebelum hujung tahun 2018 ini.

Jika diperhalusi, wacana eksplanatori diartikulasi melalui tiga teknik, iaitu eksplanatori sebab-musabab, bandingan keadaan dan incian. Bagi menerangkan sesuatu keadaan atau perkara secara sebab-musabab, pewacana dilihat memanfaatkan frasa seperti *walaupun* dan *akibatnya* untuk menggambarkan punca dan sebab seperti contoh pada data 4, ayat (c) yang saling berhubung dengan frasa *akibatnya* dalam ayat (a). Data 4 menunjukkan ciri keterangan ‘mengapa’ yang begitu ketara. Secara jelas, pewacana memberi penjelasan tentang prestasi Ringgit yang berada pada tahap terbaik dalam kalangan pasaran baharu muncul pada tahun ini sehingga 31 Oktober 2018 walaupun berdepan tekanan aliran keluar modal asing. Penerangan bandingan incian pula diperlihatkan pada data 5. Penerangan incian biasanya dijelaskan secara terperinci dan lebih lanjut menerusi unsur tema atau rema dalam ayat topik. Penerangan lanjut ini dibina dengan memanfaatkan ayat-ayat sokongan wacana berkaitan. Peranti-peranti linguistik tertentu seperti kata penghubung, kata supraayat (turut, juga dan pula) dan adverba turut digunakan untuk menghubungkan ayat dengan ayat dalam wacana eksplanatori incian (Idris, 2001).

Kesemua peranti ini berfungsi untuk menjelaskan idea atau informasi yang ingin diluahkan secara mendalam. Contoh data 5 ialah penerangan incian tentang jumlah hutang semasa kerajaan sehingga akhir Jun 2018. Dalam usaha menerangkan informasi tersebut kepada masyarakat, pewacana telah mengalirkan tema melalui ayat sokongan (b) *RM725.2 bilion hutang langsung Kerajaan Persekutuan*. Pewacana turut menggembeleng anafora rujukan *ini* dalam ayat tersebut. Eksplanatori bandingan keadaan pula boleh ditemukan pada data 6. Wacana ini berperanan untuk menjelaskan kelebihan pentadbiran kerajaan terkini dengan pentadbiran kerajaan yang lalu dalam mengendalikan bantuan kewangan khas. Daripada penerangan tersebut. Eksplanatori bandingan keadaan ditandakan dengan frasa *berbanding* dalam ayat awal N8(e) pada data 6.

c) Argumentatif

Argumentatif merupakan wacana yang memberi dalil sokongan atau tentangan kepada sesuatu perkara yang diperkatakan secara rasional (Fairclough, 1995). Ini bermakna, seseorang itu akan mengemukakan dan mempertahankan pandangan berdasarkan pengetahuan atau bukti yang diperolehinya. Menurut Hyland (2005), wacana argumentatif merupakan gagasan atau fikiran pewacana dengan memberi perhatian terhadap pendapat atau hujah yang logik dan objektif berdasarkan pembuktian dan kebenaran. Oleh itu, pembuktian merupakan syarat penting agar sifat ilmiahnya terpelihara. Contoh bagi setiap hujahan yang dimanifestasikan di dalam teks kajian adalah seperti berikut:

7. B11. (a) Kelemahan utama pengurusan makroekonomi Malaysia **adalah** salah tadbir urus kewangan awam seperti yang ternyata berlaku dalam skandal RM50 bilion 1MDB yang diceritakan dalam buku “Billion Dollar Whale”. (b) Oleh yang demikian, reformasi institusi **adalah** perlu untuk meningkatkan ketelusan disiplin fiskal yang dapat mengelak berulangunya salah laku.
8. G11. (a) Kajian Kementerian Kesihatan telah menunjukkan **bahawa** hampir 1 daripada 2 rakyat Malaysia mengalami berat badan berlebihan atau obesiti. (b) Bagi menggalakkan amalan pemakanan

dan gaya hidup yang lebih sihat, Kerajaan bercadang untuk memperkenalkan duti eksais mulai 1 April 2019.

9. M13. (a) Berdasarkan laporan yang baharu diterbitkan oleh Institut Penyelidikan Khazanah, *jika* tahap penyertaan wanita dalam tenaga kerja ditingkatkan sebanyak 30%, ianya akan meningkatkan KDNK Malaysia antara 7% hingga 12%. (b) Oleh itu, Kerajaan akan merangka dasar untuk menggalakkan penyertaan wanita terlibat dalam pasaran kerja seperti berikut.

Berdasarkan ketiga-tiga data, pewacana dilihat telah mempersembahkan hujahannya melalui tiga teknik iaitu argumentatif perihalan, argumentatif fakta serta argumentatif syarat. Argumentatif perihalan merujuk kepada hujahan yang diartikulasikan dengan menyamakan sesuatu perkara secara konsisten. Kehadiran hujahan ini boleh dikesan pada awal ayat sebagai ayat topik. Ayat topik ini kemudiannya disokong oleh ayat-ayat seterusnya. Argumentatif perihalan juga boleh dikenal pasti melalui alat linguistik seperti kata pameri *ialah*, *adalah* dan *merupakan* (Abdullah, 2005). Data 8 memperlihatkan salah satu contoh wacana argumentatif perihalan. Hujahan ini berkaitan dengan kelemahan pengurusan ekonomi kerajaan dahulu. Fakta pokok hujahan yang terletak pada klausa pertama dalam ayat (a) dikuatkan lagi dengan gandingan kata pameri *adalah* untuk menguatkan hujah pada klausa kedua ayat (a). Ayat (b) pada data 8 merupakan ayat sokongan kepada fakta pokok yang dinyatakan pada ayat (a). Melalui ayat (b) tersebut, pewacana menggesa jenteranya untuk menstruktur semula institusi agar disiplin dapat ditingkatkan. Data 9 pula mempamerkan wacana argumentatif fakta. Argumentatif fakta merupakan hujahan yang benar dan boleh dibuktikan kesahihannya.

Argumentatif fakta boleh dikenal pasti melalui klausa atau ayat yang ditandakan dengan kata penghubung objek *bahawa*. Berdasarkan ayat (a) pada data 9 yang berbunyi *bahawa hampir 1 daripada 2 rakyat Malaysia mengalami berat badan berlebihan atau obesiti* menjelaskan pernyataan pewacana bersandarkan sumber rujukan yang diperakui, iaitu daripada kajian Kementerian Kesihatan. Ayat (b) pula merupakan ayat sokongan yang mempertahankan inisiatif pewacana untuk menggalakkan gaya hidup sihat dengan memperkenalkan duti eksais. Manakala, wacana argumentatif syarat ditunjukkan pada data 10. Wacana ini digunakan untuk merujuk kepada sesuatu tanggapan yang mungkin atau tidak mungkin terlaksananya sesuatu perkara. Hujahan ini biasanya menjelaskan suatu tanggapan dan kesan berdasarkan pengalaman lampau, fakta atau pemikiran logik. Argumentatif syarat dan pengandaian boleh ditandakan dengan struktur penghubung syarat *jika* + ayat. Berdasarkan data 10, kata penghubung syarat diwakili oleh kata *jika* pada ayat (a). Pewacana dilihat menjelaskan pendapatnya berdasarkan fakta yang diperolehi daripada Institut Penyelidikan Khazanah pada klausa pertama ayat (a) untuk menggalakkan penyertaan wanita dalam pasaran kerja.

d) Ekspresif

Ekspresif ialah suatu tindakan dalam mengutarakan maksud, perasaan, gagasan dan sebagainya (Fairclough, 2007). Keadaan pemikiran dan gagasan yang wujud dalam fikiran seseorang sebaiknya diekspresikan dalam bentuk nyata sehingga mampu dirasakan manfaatnya oleh orang lain (Kamila, 2001). Ringkasnya ekspresif merupakan hasil kelahiran psikologi mengenai sesuatu keadaan seperti menyatakan penghargaan, belangsungkawa, ucapan selamat, menyindir dan seumpamanya. Berdasarkan teks ucapan belanjawan yang dikaji, pewacana menggunakan wacana ekspresif untuk melahirkan hasrat, seruan dan penghargaan. Berikut diberikan contoh wacana ekspresif yang dimanfaatkan oleh pewacana.

10. L2. (a) Demi kejayaan ekonomi keusahawanan, pihak swasta *mesti* mengambil peranan yang lebih besar dalam menerajui pertumbuhan ekonomi. (b) Kementerian Kewangan akan menerajui Pasukan Petugas Khas untuk menilai fungsi badan berkanun dan syarikat milik Menteri Kewangan Diperbadankan (MKD) bagi mengurangkan pertindihan fungsi.
11. I14. (a) Kerajaan ingin *mengucapkan tahniah* kepada semua pemenang pingat di Sukan Asia dan Para Asia 2018 baru-baru ini yang telah mengharumkan nama negara. (b) RM100 juta diperuntukkan sebagai persediaan atlet ke Sukan Olimpik 2020 di Tokyo dengan harapan membawa pulang pingat emas pertama negara.
12. N18. (b) Kepada mereka yang tersesat di hujung, *baliklah* ke pangkal jalan. (c) Amar makruf nahi mungkar. (d) *Marilah* kita menuju ke hadapan dengan penuh harapan. (e) Malaysia Wibawa, Ekonomi Dinamik, Rakyat Sejahtera.

Berdasarkan ketiga-tiga data di atas, pewacana telah memanfaatkan tiga teknik wacana ekspresif, iaitu ekspresif hasrat, ekspresif seruan dan ekspresif penghargaan. Wacana ekspresif yang bercirikan kelahiran hasrat merujuk kepada kehendak seseorang untuk melakukan atau memiliki sesuatu perkara (Kamila, 2003). Pada data 11, wacana ekspresif dilakukan dengan memanfaatkan kata bantu ragam *mesti*. Menurut Nik Safiah (2015), kata bantu ragam lazimnya mementingkan subjek sebagai pelaku pada ragam perasaan yang ingin dimaksudkan. Oleh itu, jika diteliti pewacana telah menekankan hasratnya kepada *pihak swasta* sebagai pelaku untuk bersama-sama memacu pertumbuhan ekonomi yang lebih rancak. Penggunaan kata bantu ragam *mesti* diklasifikasikan sebagai salah satu kata bantu yang berfungsi untuk menyatakan obligasi yang wajib dilakukan (Haslina & Hasuria, 2016). Penggunaan ekspresif penghargaan pula biasanya digunakan untuk menjelaskan perbuatan yang bermaksud menghargai, menyanjungi atau menghormati seseorang mahupun sesuatu peristiwa (Radiman, 2011). Pada data 12, teks ucapan Belanjawan 2019 memperlihatkan modus penghargaan dengan penggunaan kata kerja perbuatan *mengucapkan* dalam ayat (a). Pewacana telah meluahkan penghargaannya kepada kontingen sukan yang telah mengharumkan nama negara di Sukan Asia dan Para Asia.

Di atas kemenangan tersebut, pewacana turut menyatakan bahawa kerajaan akan memperuntukkan sejumlah wang kepada atlet Sukan Olimpik dengan harapan dapat mengharumkan nama negara sekali lagi dalam ayat (b). Manakala, penggunaan ekspresif seruan pula boleh dilihat melalui data 12. Wacana ini biasanya berfungsi sebagai alat yang digunakan pewacana untuk merangsang, mempengaruhi, mendorong serta menyebabkan terjadinya sesuatu perkara yang diharapkan daripada khalayak (Idris, 2001). Wacana ekspresif seruan merujuk kepada ayat perintah inklusif ajak yang digandingkan dengan partikel *-lah*. Menurut Asmah (2008) partikel *-lah* yang digabungkan bertujuan untuk menimbulkan suasana yang lebih lembut. Pelahiran maksud seruan diserlahkan oleh pewacana melalui dua ayat dalam perenggan N18. Dalam ayat (a), pewacana memanfaatkan kata kerja *balik* bersama partikel *-lah* untuk memperlihatkan ajakan kembali bertaubat setelah melakukan kesalahan. Dalam ayat (b) pula, kata kerja *mari* dan partikel *-lah* digabungkan untuk mengajak rakyat bersama-sama membina Malaysia yang lebih maju dengan penuh semangat. Secara keseluruhan, pewacana telah mengadun beberapa jenis wacana lain bagi mempamerkan variasi penyampaian sesuatu informasi atau perkara dalam teks ucapan Belanjawan 2019.

Antara jenis wacana yang telah digunakan ialah ekspositori, eksplanatori, argumentatif dan ekspresif. Penggunaan wacana-wacana ini pula ditandai dengan pelbagai ciri khusus dan

peranti linguistik. Kehadiran wacana ekspositori yang paling dominan sebagai penerangan dalam teks ucapan telah mempamerkan kekuatan pengetahuan dan tindakan kerajaan yang diwakili pewacana. Selain itu, penggunaan wacana eksplanatori pula menunjukkan sikap pewacana yang menitikberatkan kefahaman khalayak supaya tidak timbul keraguan terhadap kredibiliti jentera pentadbirannya. Wacana argumentatif yang diartikulasikan juga dilihat sebagai wadah untuk menegaskan pendiriannya tentang sesuatu perkara atau keadaan. Wacana ini dilihat sesuai untuk meyakinkan khalayak kerana pembuktian kesahihan ialah satu amalan sosial yang sihat. Manakala, wacana ekspresif digunakan untuk mengekspresikan hasrat pewacana terhadap sesuatu perkara. Kehadiran jenis wacana yang bervariasi dalam teks ucapan belanjawan ini juga menunjukkan penggunaannya tidak tertentu pada bahagian-bahagian tertentu teks ucapan, malah penggunaan jenis-jenis wacana ini sangat produktif meliputi hampir semua bahagian.

RUMUSAN

Secara keseluruhan, kajian ini telah mengenal pasti dan menghuraikan strategi wacana teks ucapan Belanjawan 2019. Pewacanaan belanjawan merupakan budaya dunia politik yang berupaya menghebahkan sesuatu maklumat atau perkara kepada masyarakat. Usaha penelitian terhadap strategi wacana teks ucapan Belanjawan 2019 merupakan gerak kerja yang mustahak bagi memahami cara organisasi politik, yakni kerajaan mengutarakan ideologi, dasar-dasar, strategi-strategi, program-program dan banyak lagi kepada masyarakat sasaran. Hasil penelitian mendapati, terdapat dua jenis unsur strategi yang digunakan oleh pewacana dalam membina wacana belanjawannya, iaitu intertekstualiti dan interdiskursiviti. Secara jelas, pewacana telah memanfaatkan empat unsur intertekstualiti iaitu, representasi wacana, metawacana dan praandaian. Walau bagaimanapun, unsur intertekstualiti representasi wacana dilihat paling kerap digunakan. Representasi wacana hadir dalam bentuk cakap ajuk dan cakap pindah. Pemanfaatan representasi wacana menunjukkan bahawa pewacana mengiktiraf pandangan orang lain dalam menghasilkan wacananya. Keempat-empat unsur intertekstualiti ini telah dimanfaatkan melalui gaya dan struktur tersendiri melalui peranti-peranti proses intertekstualitinya. Oleh itu, dapat disimpulkan bahawa wacana belanjawan yang dihasilkan bersifat telus, mudah difahami, tidak kontroversi dan tidak mengelirukan khayalak kerana tiada unsur manipulasi.

Bagi unsur interdiskursiviti, pewacana telah memanfaatkan empat unsur interdiskursiviti iaitu, ekspositori, eksplanatori, argumentatif dan ekspresif. Namun, penggunaan ekspositori dilihat paling dominan berbanding jenis interdiskursiviti lain. Penggunaan ekspositori dalam teks ucapan telah menjadikan teks ucapan Belanjawan 2019 penting untuk memberi penerangan kepada khalayak. Namun, gembengan keempat-empat jenis interdiskursiviti ini bukan sahaja mampu menjelaskan perancangan yang dilakukan, jumlah yang diperuntukkan, tempoh waktu dan kaedah sesuatu strategi akan dilaksanakan, malah secara keseluruhannya turut meluahkan hasrat dan menerangkan sebab dan akibat mengenai sesuatu perkara yang berlaku. Hal ini demikian kerana, pembentangan belanjawan pada setiap tahun akan melibatkan perancangan yang berbeza. Pembentangan ini bukan sahaja mewujudkan aktiviti sosioekonomi yang tersendiri tetapi juga menghasilkan konteks yang lebih rencam. Oleh itu, pewacana perlu bertindak balas terhadap citarasa khalayak yang menjadi gelanggang kepada kerajaan untuk terus mentadbir melalui strategi wacana belanjawannya. Hasil penelitian terhadap teks ucapan Belanjawan 2019 ini telah menunjukkan bahawa strategi wacana tidak hanya merujuk kepada lisan semata-mata seperti yang diutarakan oleh Romano & Porto (2016), tetapi turut meliputi strategi penulisan.

Sebagai contoh, teks ucapan belanjawan yang bermatlamat untuk dipanjangkan dan dikongsikan kepada anggota masyarakat. Kajian ini juga telah mengesahkan kajian Rajandran

(2019) bahawa teks ucapan belanjawan merupakan salah satu genre wacana politik seperti perbahasan parlimen, perutusan tahun baharu, manifesto, perutusan Perdana Menteri dan seumpamanya yang bersifat 'promosi diri'. Sifat ini telah menyebabkan teks ucapan Belanjawan 2019 tidak dihasilkan dengan sebegitu mudah, tetapi dicipta dengan proses yang kompleks melalui penggembleran pelbagai jenis strategi wacana bagi memanifestasikan maklumat dan ideologi yang ingin disampaikan kepada kelompok sasaran. Hal ini membuktikan bahawa teks ucapan belanjawan bukan sahaja berfungsi sebagai alat untuk menyampaikan maklumat, malah turut digunakan sebagai alat berkempen (Felker, 2015) bagi mengekalkan kuasa pemerintahan. Oleh itu, Karaliova (2016) menegaskan bahawa wacana politik lazimnya bersifat diskursif. Dikatakan diskursif kerana wacana politik merupakan pernyataan yang diwacanakan kepada kelompok sasaran mengenai kepercayaan, dasar, dan perkara yang ingin ditawarkan oleh parti politik, khususnya kerajaan pemerintah. Pernyataan ini pula bukan hadir sebagai penerangan semata-mata, malah turut disusun dengan pelbagai strategi wacana lain yang boleh dianggap sebagai teknik retorik. Kecekapan pewacana menggunakan strategi wacana dalam penulisan akan membantu menghasilkan wacana yang kukuh dan dapat melakukan perubahan terhadap sikap dan keyakinan kelompok sasaran mengenai isu yang diketengahkan (Kamila, 2003). Oleh itu, strategi dalam menyusun atur wacana politik bukan sahaja mampu digunakan untuk menyampaikan maklumat, tetapi membolehkan berbagai-bagai fungsi politik diusahakan (Chung & Park, 2010).

KESIMPULAN

Dalam kajian ini, fokus analisis diberikan kepada usaha meneliti dan menjelaskan cara aspek linguistik, iaitu strategi wacana bermanfaat dan pada masa yang sama dimanfaatkan dalam penghasilan teks ucapan Belanjawan 2019. Dengan kata lain, analisis menjurus kepada meneliti bagaimana bahasa diuruskan oleh organisasi politik bagi membentangkan laporan belanjawan kepada kelompok masyarakat sasaran secara strategik dan selanjutnya berupaya menambat hati mereka serta mempertahankan kuasa pemerintahan. Kajian ini jelas menunjukkan penggunaan strategi wacana merupakan kaedah sistematik yang digunakan oleh pewacana untuk membentangkan teks ucapan Belanjawan 2019. Kaedah sistematik ini merupakan suatu usaha yang bertujuan untuk mencari kesamaan makna antara pewacana dengan khalayak sasaran. Kesamaan makna ini dapat dicapai melalui pelbagai jenis penggunaan strategi wacana seperti representasi wacana, metawacana, praandaian, ekspositori, eksplanatori, argumentatif dan ekspresif. Penggunaan strategi wacana yang beragam ini merupakan satu usaha strategik untuk memastikan komunikasi berkesan dapat dicapai. Hal ini selaras dengan kenyataan yang diberikan oleh Krishnan et. al (2018) bahawa strategi wacana merupakan tentatif antara penyampai dan penerima mesej untuk mencapai objektif komunikasi yang diinginkan.

Oleh itu, ketika berhadapan dengan sesebuah situasi komunikasi, pewacana akan menggunakan sebarang strategi untuk menyampaikan mesejnya sehingga maksud bersama tercapai. Bukan itu sahaja, pemilihan strategi wacana turut mempengaruhi kualiti maklumat yang disampaikan kepada khalayak sasaran. Hal ini demikian kerana, maklumat yang tepat, mempunyai darjah kesahihan yang tinggi dan memenuhi kehendak, merupakan maklumat yang berkualiti dan diperlukan oleh kelompok sasaran untuk memangkin perubahan berdasarkan ideologi yang dialirkan oleh pewacana. Secara keseluruhan, kajian ini telah melebarkan dimensi ilmu linguistik, iaitu bukan sahaja meneliti aspek bahasa semata-mata, malah meneroka realiti politik melalui analisis wacana kritis. Fairclough (1995, 2007, 2013) merumuskan bahawa analisis wacana kritis berperanan mendeskripsi, menginterpretasi dan menjelaskan binaan strategi wacana secara implisit. Hal ini demikian kerana, teori ini berpandangan bahawa di dalam kebanyakan penulisan atau lisan, tersirat makna tertentu yang

menyebabkan sesuatu penulisan atau tulisan dibentuk sedemikian rupa oleh pewacana. Oleh itu, peluasan dimensi linguistik bukan sahaja mampu melestarikan dan meningkatkan peranan bidang bahasa, tetapi turut bermanfaat dalam kehidupan manusia.

RUJUKAN

- Abdullah Hassan. (2005). *Linguistik Am*. Kuala Lumpur: PTS Professional Publishing.
- Anonye, C. F. (2018). Discourse strategies in Nigerian job interview sessions. *Work in Progress*. 16(17), 1–21.
- Asmah Haji Omar. (2008). *Nahu Kemas Kini*. Kuala Lumpur: PTS Professional Publishing.
- Bhasah Abu Bakar. (2007). *Kaedah Analisis Data Penyelidikan Ilmiah*. Kuala Lumpur: Utusan Publications.
- Bloor, M. & Bloor, T. (2007). *The Practice Of Critical Discourse Analysis: An Introduction*. New York: Routledge.
- Chung, J. & Park, H. (2010). Textual analysis of a political message: The inaugural messages of two Korean presidents. *Social Science Information*. 49(2), 215-239.
- Creswell, J. W. (2017). *Research Design: Qualitative, Quantitative, And Mixed Methods Approaches*. London: SAGE Publications.
- Eriyanto. (2001). *Analisis Wacana: Pengantar Analisis Teks*. Yogyakarta: Media LKiS.
- Ezzamel, M., Robson, K. & Stapleton P. (2012). The logics of budgeting: theorization and practice variation in educational field. *Accounting, Organizations and Society*. 37(5), 281-303.
- Fairclough, N. (2013). *Language and Power*. New York: Routledge.
- Fairclough, N. (2007). *Discourse and Contemporary Social Change*. New York: Peter Lang.
- Fairclough, N. (2003). *Analysing Discourse: Textual Analysis for Social Research*. London: Routledge.
- Fairclough, N. (1995). *Critical Discourse Analysis: Critical Study of Language*. New York: Routledge.
- Fairclough, N. & Fairclough, I. (2013). *Political Discourse Analysis*. London: Routledge.
- Fairclough, N. & Wodak, R. (1997). *Discourse as Social Interaction*. London: SAGE Publications.
- Felker, G. (2015). Malaysia's development strategies. Dlm. M. Weiss (pynt.), *Routledge Handbook of Contemporary Malaysia* (hlm. 133-147). London: Routledge.
- Ferry, L., Zakaria, Z. & Eckersley, P. (2014). The role of budget speech: A Malaysian government study. *International Journal of Public Sector Management*. 27(7), 564-580.
- Haslina Harron & Hasuria Che Omar. (2016). Kata bantu ragam dalam terjemahan Inggeris-Melayu. *Jurnal Bahasa*. 16(2), 191-212.
- Hyland, K. (2005). *Metadiscourse: Exploring Interaction in Writing*. New York: Continuum International Publishing Group.
- Idris Aman, Norsimah Mat Awal & Mohammad Fadzeli Jaafar. (2014). Strategi wacana teks akademik sains dan teknologi. *GEMA Online® Journal of Language Studies*. 14(1), 189- 202.
- Idris Aman. (2014). Manifesto pilihan raya dan prestasi parti politik utama Malaysia dalam Pilihan Raya Umum ke-13: Suatu analisis linguistik. *GEOGRAFIA Online Malaysian Journal of Society and Space*. 10(2), 65-82.
- Idris Aman. (2006). *Bahasa dan Kepimpinan: Analisis Wacana Mahathir Mohamad*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.

- Idris Aman. (2001). *Wacana dan kepimpinan: satu analisis terhadap keputusan Perdana Menteri Mahathir Mohamad*. Tesis Doktor Falsafah: Universiti Malaya, Kuala Lumpur.
- Kamila Ghazali. (2003). Discourse and leadership of Dr. Mahathir Mohamad: The relational value of texts to create solidarity. *Journal of Modern Languages*. 15(1), 155-167.
- Kamila Ghazali. (1999). *A critical discourse analysis of the speeches of Dr. Mahathir Mohamad*. Tesis Doktor Falsafah: Universiti Malaya, Kuala Lumpur.
- Karaliova, T. (2016). Let them talk: New Year's presidential rhetoric in Russia, Belarus, and Poland. *Journal of Communication Inquiry*. 40(2), 145-161.
- Kementerian Kewangan Malaysia. (2019). Diakses pada 15 Jun 2019 dari <http://www.treasury.gov.my/pdf/bajet/ucapan/ub19.pdf>.
- Kettle, M. (2005). Critical discourse analysis and hybrid texts: analysing English as a second language. *Melbourne Studies in Education*. 46(2), 87-105.
- Krishnan, I. A., Ramalingam S. J., Ching, H. S. & Maruthai, E. (2018). The functions of communication strategies: an analysis of Chinese EFL learners' transactional practice. *Journal of Language and Communication*. 5(2), 151-159.
- Kurunmäki, L. & Miller, P. (2011). Regulatory hybrids: partnerships, budgeting and modernizing government. *Management Accounting Research*. 22(4), 220-241.
- Leavy, P. (2014). *The Oxford Handbook of Qualitative Research*. Oxford: Oxford University Press.
- Lukin, A. (2015). The construction of a 'narrative' in Australian federal budget speeches 1996-2013. *Australian Journal of Political Science*. 50(2), 258-278.
- Magworo, G. R., Odhiambo, E. & Owala, S. (2018). An analysis of the linguistic features used in selected social interactions on Facebook. *Education and Linguistics Research*. 4(1), 35-44.
- McGinty, E., Pescosolido, B., Kennedy-Hendricks, A. & Barry, C. L. (2018). Communication strategies to counter stigma and improve mental illness and substance use disorder policy. *Psychiatric Services*. 69(2), 136-146.
- Mohamad Fitri Mohamad Yusoff, Zaitul Azma Zainon Hamzah, Pabiyah Haji Maming @ Pabiyah Toklubok & Hjh. Nor Azuwan Yaakob. (2015). Intertekstualiti dalam wacana muamalat. *International Journal of The Malay World and Civilisation*. 3(1), 91-105.
- Mohd Helmi Pangat & Puteri Roslina Abdul Wahid. (2016). Strategi komunikasi lisan bahasa Melayu dalam kalangan pelajar sekolah rendah jenis kebangsaan Cina. *PENDETA Journal of Malay Language, Education and Literature*. 16(7), 123-141.
- Muhammad Faizul Abd Hamid & Mohd Azidan Abdul Jabar. (2020). Pola susunan maklumat teks ucapan belanjawan Malaysia 2019. *e-Bangi Journal of Social Sciences and Humanities*. 17(2), 104-118.
- Muhammad Faizul Abd Hamid, Mohd Azidan Abdul Jabar & Muhammad Alif Redzuan. (2019). Unsur penanda wacana dalam teks ucapan Belanjawan 2019. *Jurnal Bahasa*. 19(1), 41-65.
- Nik Safiah Karim, Farid M. Onn, Hashim Haji Musa & Abdul Hamid Mahmood. (2015). *Tatabahasa dewan: edisi ketiga*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Nor Azuwan Yaakob, Zaitul Azma Zainon Hamzah, Normaizura Md. Zain & Syed Nurulakla Syed Abdullah. (2018). Penerapan retorik dalam penyampaian ceramah agama. *Jurnal Linguistik*. 22(2), 54-67.
- Pejabat Belanjawan Negara. (2020). Diakses pada 20 Mac 2020 dari <https://www1.treasury.gov.my/index.php/profilkementerian/bahagian-unit/nbo.html>.
- Radiman Hj. Junaidi. (2011). *Analisis wacana terhadap ucapan kepimpinan Abdullah Ahmad Badawi*. Tesis Doktor Falsafah: Universiti Putra Malaysia, Serdang.

- Rajandran, K. (2019). Portraying economic competence in Malaysian federal budget speeches. *GEMA Online® Journal of Language Studies*. 19(1), 17-35.
- Romano, M. & Porto, M. D. (2016). *Exploring Discourse Strategies in Social and Cognitive interaction*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- Rozita Che Omar & Jagdish Kaur. (2017). Penggunaan strategi komunikasi dalam rutin perundingan makna. *GEMA Online® Journal of Language Studies*. 17(1), 203-222.
- Sharndama, E. C. (2016). Discursive strategies in political speech: a critical discourse analysis of selected inaugural speeches of the 2015 Nigeria's gubernatorial inaugurals. *European Journal of English Language, Linguistics and Literature*. 3(2), 15-28.
- Somsai, S. & Intaraprasert, C. (2011). Strategies for coping with face-to-face oral communication problems employed by Thai university students majoring in English. *GEMA Online® Journal of Language Studies*. 11(3), 83-96.
- Sidra Ahmed, Rashid Mahmood, Shahbaz Arif & Aleem Shakir. (2014). A critical discourse analysis of Pakistani and Indian budget speeches. *International Journal of Linguistics*. 6(3), 141-153.
- Thompson, N. (2015). New liberalism, new language? The use of collectivist concepts in the budget speeches of 1893-95 and 1906-14. *Cogent Arts and Humanities*. 2(2), 1-22.
- Van Dijk, T. A. (2013). *News as Discourse*. New York: Routledge.
- Wodak, R. & Forchtner, B. (2018). *Language and Politics*. New York: Routledge.

PENULIS

Muhammad Faizul merupakan calon doktor falsafah dalam bidang pengajian wacana di Fakulti Bahasa Moden dan Komunikasi, Universiti Putra Malaysia (UPM). Bidang penyelidikan beliau tertumpu kepada bidang analisis wacana dan analisis wacana kritis.

Mohd Azidan Abdul Jabar merupakan Profesor Madya di Fakulti Bahasa Moden dan Komunikasi, Universiti Putra Malaysia (UPM). Bidang kepakaran beliau ialah pengajian wacana dan linguistik bahasa Arab.